

2007. GADS
61. SĒJUMS

1. NUMURS

Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis

RAKSTI

Latvijas Zinātņu Akadēmijas
Vēstis

BŪTISKS AVOTS LETONIKAS PĒTĪJUMIEM: BIBLIOGRĀFS KĀRLIS EGLE UN ŽURNĀLS "LATVJU GRĀMATA" (1922–1931)

Gunta Jaunmuktāne,
*Akadēmiskās bibliotēkas
Rokrakstu un reto grāmatu nodaļas vadītāja*

Atslēgas vārdi: *Letonikas avoti, Ansis Gulbis, Rūdolfs Egle, Kārlis Egle, "Latvju Grāmata"*

Žurnāls "Latvju Grāmata" ir pirmais kritikas, grāmatniecības un bibliogrāfijas mēnešraksts latviešu valodā. Desmit gadu pastāvēšanas laikā tas veiksmīgi atspoguļoja ne tikai pilnīgu sava laika latviešu un cit-tautu grāmatniecību, bet arī sakopoja un pirmoreiz publicēja daudz kultūrvēsturisku materiālu par latviešu kultūras darbiniekiem un literatūras attīstību. Mēnešrakstā lasāmas recenzijas un kritiski apcerējumi par jauniznākušām grāmatām; vispārīgi raksti par literatūru, tās vēsturi un teoriju; rakstnieku biogrāfijas, vēstules, piezīmes; raksti par bibliogrāfiju un grāmatu mākslu; pētījumi par valodu; apskati par cittautu ievērojamiem daiļdarbiem; plaša hronika par latviešu un ārzemju literāro dzīvi; skatuves un mākslas hronika; bibliogrāfija par jaunizdevumiem; ziņas par latviešiem un Latviju svešvalodās; apskati par grāmatrūpniecību, konferencēm un citiem jautājumiem.

Žurnāla atbildīgais redaktors bija literatūrzinātnieks un tulkotājs Rūdolfs Egle (29.04.1889.–17.12.1947.), bet galvenais un dažkārt pat vienīgais redakcijas darba veicējs bija viņa brālis bibliogrāfs, literatūrvēsturnieks un tulkotājs Kārlis Egle (02.06.1887.–25.06.1974.).

"Latvju Grāmatas" ierosinātājs un noorganizētājs grāmatizdevējs un rakstnieks Ansis Gulbis (08.12.1873.–13.02.1936.) jau sen, vēl strādājot Pēterburgā, bija iecerējis izveidot žurnālu, kurā nemaz nebūtu daiļliteratūras, bet kurš būtu veltīts tikai grāmatniecības problēmām un kritikai.

Strauji attīstoties latviešu izdevējdarbībai, arī latviešiem, tāpat kā tas ir lielajām tautām, šāds izdevums bija nepieciešams. Savā laikā Ansis Gulbis par redaktoru gribēja uzaicināt dzejnieku Frici Bārdi, bet šis nodoms sakarā ar Pirmo pasaules karu un dzejnieka nāvi 1919. gadā nepiepildījās.

Atgriezies Rīgā, Ansis Gulbis no jauna apsvēra žurnāla izdošanas iespēju un piedāvāja redaktora vietu Kārlim Eglem, kuru pazina kā jaunu, spējīgu tulkotāju un zinīgu grāmatnieku. Turklāt Kārlis Egle personīgi pazina daudzus rakstniekus, izdevējus un bija arī bibliogrāfa Jāņa Misiņa draugs. Tomēr Kārlis Egle, kurš uzskatīja, ka viņš vēl nav sabiedrībā pietiekami pazīstams, atteicās, piebilstot, ja brālis Rūdolfs palīdzētu, tad abi kopā varētu mēģināt.

Rūdolfs Egle toreiz vēl strādāja Pēterburgā. No 1918. līdz 1922. gadam viņš bija Krievijas Zinātņu Akadēmijas bibliotēkas Slāvu

nodaļas vadītājs un Rīgā atgriezās tikai 1922. gada 3. maijā. Jau 30. jūnijā vēstulē Kārlim Rūdolfs Egle rakstīja: "Aizvakar Gulbis bija atsūtījis cilvēku projektējamā žurnāla lietā. Es netiku aprasījies, kādas jums ir bijušas sarunas par to, bet šodien bija izdevēju apspriede, kurā vajadzēja dot noteiktu atbildi un vienoties par rediģēšanu. Cik saprotu, vienam otram izdevējam ir bijuši padomā arī citi kandidāti, Gulbim un Rapam — Tu un es — vienalga, kurš uzņemtos. Sākumā es jau Gulbim aizrādīju, ka varu apsolīt tikai savu līdzdarbību, kamēr viss sakārtošanas darbs un materiāla vākšana lai paliktu Tev, kurš arī parakstītu. Bet kad man pateica, ka atalgojums tikai 3000 (pirmās apspriedēs bijis zīmēts 2000) un numurs nepārsniegs sākumā 2 loksnes, tad Tev taisni uz šo darbu vien iekšā braukt nebūtu iespējams, tad

ņēmu visu lietu uz savu vārdu, cerībā, ka mēs darbus varēsim sadalīt. Pieņēma manu priekšlikumu piešķirt izdevumam [...] arī noteikta bibliogrāfiska biļetena nokrāsu [...]. Tā tad arī palika. No telpām vienu vai pusotras loksnes varēs atļaut īsiem apcerējumiem par grāmatniecības jautājumiem, pārējā pusloksnē nāktu īsas atsauksmes par jaunākajām grāmatām un sistemātiska, pēc iespējas pilnīgāka bibliogrāfija. Ja būs iespējams, varēs arī ievietot īsas informācijas par citām literārām lietām. Žurnāls iznāks vienreiz mēnesī, maksās numurs ne vairāk kā 20 rubļu. Pirmo numuru būtu vēlams gatavu dabūt uz augusta beigām. [...] Es Tev gribētu nodot visu padarīšanu (kā arī Gulbis lika priekšā). Tu saņemi kārtējo atalgojumu, jo patiesībā materiāla savākšana un sarindošana te ir pats galvenais. Priekš tam

LATVJU GRĀMATA Latvijas grāmatizdevēju Biedrības izdevums. Pirmais gads. Rīga, 1922. Iznāk katrā mēnesī sākumā. Atbildīgais redaktors R. EGLE.

Pirmā numura saturs:

1. vispārēji raksti.

J. Raņķis. Aforismi	Lapp.	1—1.
Teodora Zelferta. Valdemara pirmais literārisks darbs		2—4.
R. Egle. Teodora Zelferta rakstniecības vēsture		5—11.
Asparija. Sofokļa laikmets un darbi		11—15.
P. Ermanis. Vensku Edvarta piemīpai		15—16.
J. Miņķis. Debesu grāmata		16—18.
A. Gulbis. Kultūras Fonda Tautas Bibliotēkas		18—20.

2. Kritika.

E. Blesse. Mūsu valodniecība un jaunākie darbi šī mēnesī		21.
E. Hansonberga. Dīvdabji latvju valodā		28.
K. Dīļļa. J. Raņa Sudrabota galema		29.
P. Ermanis. J. Jaunsudrabiņa dzejas		31.
P. Ermanis. Sudrabu Edzus Atmīgas		32.
V. Damborgs. Kārļa Strāļa Kapš		33.
K. Egle. Teodora Pīdons		33.
A. Krauja. A. Svabes Darbs		34.
J. Veselis. Bzeriņa Majestātes Kazarmēs		35.
K. Dīļļa. Andr. Upiša jaunākas noveles		36.
K. Egle. Daļdarbu virkne „Rakstu avots”		38.
K. Egle. Kronvaldu Atta Dzimtenes mācība		39.

3. Kronika.

Skatuves kronika		45.
Piemīgas		45.
Grāmatrūpniecība		46.
Jaunās ortogrāfijas lietā		47.

4. Bibliogrāfija par grāmatām, kas iznākušas laikā no 1.1.—1.9. š. g. 48.

5. Studijājumi 51.

LATVJU GRĀMATA

KRITIKAS, GRĀMATNIECĪBAS UN BIBLIOGRAFIJAS MĒNEŠRAKSTS

REDAKTORS R. EGLE

I. GADS **1922**
 ZEPTEMBRIS — DECEMBRIS

LATV. GRĀMATU TIRGŌTAJU UN IZDEVEJU BIEDRĪBAS
 IZDEVUMS, RĪGĀ.

Ansis Gulbis

man laika un, jāsaka, arī patikas trūks. [..] Par minētiem 3000 jāsastāda bibliogrāfiskā nodaļa. Turpretī par atsevišķiem rakstiem honorārs atsevišķi — priekš visas nodaļas atkal otri 3000 (apmēram). Honorāri pēc tarifa. Es no savas puses būtu mierā tikai ar honorāriem par savām rindām.¹

Kārlis Egle vēlāk atmiņās rakstīja, ka "tagad viņš [Ansis Gulbis] žurnāla vadību, ja es viens neuzņemoties, nodod mums abiem ar brāli. Pasminēdams viņš vēl piebilda, ka mūsējās esot labākās un drošākās rokas, kurās viņš varot nodot šāda izdevuma vadību".²

Pēc formalitāšu nokārtošanas varēja sākties darbs pie žurnāla gatavošanas. Kārlis Egle jau pirms Rūdolda atbraukšanas bija sācis vākt materiālus un uzaicinājis literatūras kritiķi Teodoru Zeifertu, dzejnieci Aspaziju, literatūrvēsturnieku Pēteri Ērmani, bibliogrāfu Jāni Misiņu, izdevēju Ansi Gulbi

un citus iesniegt rakstus pirmajam numuram, kurš iznāca 1922. gada septembrī. Pirmā numura ievadam dzejnieks Rainis deva savus aforismus. Par Aspazijas raksta "Sofokla laikmets un darbi" iespiešanu gan dzejnieks Edvarts Virza avīzē "Brīvā Zeme" recenzijā pārmeta redaktoram: "Šis no priekšmeta pilnīgas nepazīšanas apdvestais darbs varēja izpalikt, jo sen jau zinātnieki uz Grieķiju neskatās tik romantiski, kā to dara Aspazija. Jādomā, ka raksts ievietots vairāk aiz pietātes pret populāro dzejnieci. Turpmāk tādas lietas nedrīkst notikt, ja redaktors grib, lai viņa žurnālu ņem nopietni."³

Par Kārļa Egles noslogotību un darba apjomiem var spriest pēc viņa vēstulēm laukos dzīvojošajam tēvam. 1922. gada 8. septembrī viņš rakstīja: "Esmu apkrauts ar darbiem un šinī mēnesī laikam netikšu uz jums, kaut gan tā biju nodomājis. Abi ar Rūdi noskrienamies šo nedēļu ar žurnālu, kurš rītu iznāks."⁴ 1922. gada 16. oktobrī: "Man tik pilnas rokas darba, ka es patiesi maz varu atrauties, lai par ko citu domātu. Šonedēļ iznāks žurnāla otrais numurs, nodošu drukā arī citus steidzamākus darbus, tad būšu mazliet brīvāks līdz nākamā mēneša sākumam."⁵ Tā paša gada 22. novembrī: "Darba tik daudz, ka reti kādu nakti tieku gulēt agrāk par vieniem vai diviem, bet daudzreiz ņemamies abi ar Elmi⁶ līdz trijiem un četriem rītā. Un vēl nevar vien visa padarīt, kas būtu jādara. [..] Ka man būtu grūti vai smagi, to nevaru teikt, jo darbs tāds, kas man ļoti patīk un uz ko nesas prāts. Tas diezgan labi arī paveicas: arvien drukā rakstus avīzēs vai žurnālos un drukā arī grāmatas. [..] Patlaban raujamies ar Rūdu pie žurnāla trešā numura, kurš iznāks nedēļas beigās."⁷

Lai mēnesraksts atspoguļotu daudzpusīgāku darbību, izdevēja pienākumus uzņēmās Latvijas grāmatizgotāju un izdevēju biedrība; žurnālu iespieda dažādās spiestuvēs — vairākkārt arī akciju sabiedrības "Valters un Rapa" spiestuvē, jo grāmatizdevējs Jānis Rapa no 1922. gada līdz 1936. ga-

dam bija Latvijas grāmatirgotāju un izdevēju biedrības priekšsēdētājs.

Ansis Gulbis, Jānis Rapa un citu īpašnieku spiestuves žurnālu bieži vien iespieda par pašizmaksu, gandrīz par pusvelti, sagādāja lētāku papīru, jo visi saprata, ka šāda veida mēnešraksts nevar nest peļņu, un tā izdošana ir jāpabalsta. Arī citi izdevēji žurnālam deva sludinājumus, lai vairotu tā ienākumus, lai cīgi piesūtīja sava apgāda jaunās grāmatas redakcijai un autoriem, kas par tām gribēja rakstīt.

Galvenais darba veicējs, materiālu meklētājs, sagatavotājs, rediģētājs un faktiskais redaktors bija Kārlis Egle. Vēlāk viņš atmiņās rakstīja: "Es uzņemos galveno darbu un vadības slodzi. Rūdolfs deva tikai vienu otru rakstu un skaitījās par redaktoru. Visa darīšana bija manās rokās. Rūdis pat daudzreiz teica, ja viņam kāds prasīja, ka viņš nekā nezinot, lai prasot brālim Kārlim."⁸ Vienīgi Kārļa slimības laikā Rūdolfs Egle veica arī papildu pienākumus. "Mazā lasītāju skaita dēļ žurnāla izdošana sagādāja biedrībai lielus materiālus zaudējumus, tāpēc tā no izdevuma atteicās."⁹ Lai sabiedrībai tik ļoti vajadzīgo mēnešrakstu turpinātu, Anša Gulbja pamudināti, Kārlis un Rūdolfs Egles paši uzņēmās žurnāla izdošanu, un ar 1927. gada 1. numuru par atbildīgo redaktoru un izdevēju parakstījās Rūdolfs Egle.

"Lai segtu līdzekļu trūkumu, Kultūras fonds abonēja 400–500 eksemplārus, Izglītības ministrija — 200. Tā bija apmēram puse no žurnāla metiena."¹⁰ Daļu nopirka Ansis Gulbis un akciju sabiedrība "Valters un Rapa", turklāt ap simt eksemplāru izsniedza autoriem un piesūtīja citiem laikrakstiem un žurnāliem apmaiņai un atsauksmēm. "Latvju Grāmatu" apmaiņas kārtībā saņēma arī vairāki ārzemju bibliogrāfiskie izdevumi un cittaute lielākās bibliotēkas.

Kad žurnālu izdeva biedrība, honorāri autoriem bija diezgan lieli, jo tos maksāja pēc Latvju rakstnieku un žurnālistu arodbiedrības tarifa. Taču, kad izdošanu pārņēma brāļi Egles,

Rūdolfs Egle

autoru honorārs samazinājās, un redaktoriem bija vispār jāatsakās no samaksas, jo katru numuru varēja izdot tikai ar lielām grūtībām, rūpīgi sabalansējot budžetu. Tehnisko darbu un korektūru lasīšanu galvenokārt veica Kārļa Egles dzīvesbiedre Elmīra Egle, kurai palīdzēja Austra Kalniņa, kas strādāja Ermaņa Piņiņa spiestuvē par korektori. 1929. gada 5. martā vēstulē vecākiem Kārlis Egle rakstīja: "Papa reiz ieprasījās, cik "Latvju Grāmata" tiek drukāta. Nu, 1000 eksemplāros, katrs numurs izmaksā tepat Ls 1000,—, tātad nav vis joks. Ja nav, kas pār, tad "konkurss" klāt. Vēl jau nu šā tā lāpāmies."¹¹

Lai gan žurnāls nesa zaudējumus, tomēr brāļi Egles turpināja to izdot līdz pat 1931. gadam, kad lasītāju trūkuma dēļ, bet galvenokārt faktiskā redaktora slimības dēļ tā izdošana bija jāpārtrauc.

Kārļa Egles darba slodze šajā laikā bija ļoti liela. Līdztekus smagam, sistemātiskam

darbam "Latvju Grāmatā" no 1925. gada viņš vadīja arī Rīgas pilsētas Misiņa bibliotēku, kuru, intensīvi strādājot no rīta līdz vēlam vakaram, palielinot tās grāmatu un rokrakstu fondu, izveidoja par priekšzīmīgu zinātnisku bibliotēku. Viņš rakstīja: "Es strādāju nepieņūkis, kā nācu mājās, no bibliotēkas, tūlīt sēdos pie galda. Tikai kādu lielāku rakstu devu Rūdim lasīt, lai neietu kaut kas nepareizs caurī. Bet visu galveno materiālu tikai pats caur savām rokām izlaidu."¹² Turklāt Kārlis Egle kārtoja arī vairāku rakstnieku kopotus rakstus, tulkoja daiļliterāuru no angļu un krievu valodas, rakstīja recenzijas un literatūrvēsturiskus apcerējumus, sastādīja atsevišķu rakstnieku darbu bibliogrāfijas un veidoja latviešu literatūras nodaļu "Latviešu konversācijas vārdnīcai". Pārmērīgi smagais darbs, bieži vien nakts stundās, nervozā atmosfēra, kad nebija zināms, vai izdosies izdot nākamā žurnāla numuru, darīja savu, un 1931. gadā viņš saslima ar tuberkuulozi. 1931. gada 22. martā Kārlis Egle ar dzīvesbiedri devās uz Meranu Itālijā, pēc

tam vairākus mēnešus turpināja ārstēties Biķernieku sanatorijā Rīgā. Kaut arī šajā laikā žurnāla veidošanā palīdzēja brālis Rūdolfs, tomēr Kārlis Egle pat sanatorijā lasīja korektūras un sarakstījās ar autoriem. Neskatoties uz lielo vēlmi darbu turpināt, spēka pietrūka, un 1931. gada decembrī iznāca "Latvju Grāmatas" pēdējais numurs.

Savā noslēguma uzrunā lasītājiem un līdzstrādniekiem redaktors-izdevējs Rūdolfs Egle un redaktors Kārlis Egle rakstīja: "Kā jauns pasākums latviešu periodikā, žurnāls ātri ieguva dzīvu piekrišanu grāmatu draugu aprindās. Šāds izdevums literatūras apcerei, kritikai un bibliogrāfijai bija nepieciešams, it īpaši, kad līdz ar valsts patstāvību sākās arī mūsu grāmatniecībā ļoti liela rosme. [...] Ar sevišķu gandarījumu redakcija var atskatīties arī uz to, ka ieviesti dzīvē, piemēram, grāmatu nedēļas sarīkošana, atmiņu vākšana par rakstniekiem, bibliogrāfiskā dokumentācija. Domājam, ka žurnāls savu nozīmi patur joprojām un būtu turpināms. Tomēr pēdējā laikā radušies tādi vispārēji apstākļi, ka

Žurnāla "Latvju Grāmata" faktiskais redaktors Kārlis Egle 20. g. otrajā pusē

žurnāla izdošana pagaidām jāpārtrauc."¹³

Sabiedrībā žurnāls bija ļoti iecienīts un presē gadu garumā parādījās vislabākās atsauksmes. Dzejnieks Jānis Sudrabkalns jau 1923. gadā uzsvēra: "“Latvju Grāmata” ievelk jaunu līniju mūsu intelektuālās dzīves sejā: tā noteikti iezīmē mūsu grāmatniecības kultūru. Šāds kritikas un bibliogrāfijas žurnāls katram grāmatu draugam patiesībā gluži nepieciešams."¹⁴ Dzejnieks Edvarts Vīrza 1924. gadā atzina: "Mīlestība uz bibliogrāfiju rodas pie visām tautām tikai tad, ja tās jau sasniegušas zināmu kultūras gatavību. Tādā ziņā "Latvju Grāmata" var jau sākt uzskatīt par zināmu mūsu latviskās civilizācijas ļoti simptomātisku parādību."¹⁵

Literāts Žanis Unāms 1929. gadā žurnālu nosauca par latviešu grāmatniecības zinātnes aizsākumu.¹⁶ Kad saimnieciskā krīze skāra ne tikai dažādus uzņēmumus, bet arī grāmatniecību, Jānis Sudrabkalns 1930. gada februārī rakstīja: " ..divi Donkihoti, divi pašreizēdīgi brāļi Egles vēl arvien stūrgalvīgi izdod "Latvju Grāmata", kas veltīts tikai rakstniecības apcerei un vēsturei. Ja man būtu tā vara, es viņiem piešķirtu augstu ordeni, jo šāds speciāls žurnāls īstenībā ir pats neapšaubāmākais kultūras liecinieks."¹⁷

Katrā žurnāla numurā materiāli apkopoti nodalās: vispārēji raksti; kritika; hronika; piemiņas; grāmatniecība; bibliogrāfija un redakcijai piesūtīti izdevumi.

Kārlis Egle ne vien organizēja līdzstrādnieku darbu, bet arī pats daudz rakstīja un publicējās žurnālā. Viņa spalvai pieder plaši raksti par Teodoru Zeifertu, Jāni Misiņu, Rūdolfu Blaumani, Ļevu Tolstoju, Augustu Baltpurviņu, brāļiem Kaudzītēm, Jāni Ezeriņu un citiem rakstniekiem un literatūras darbiniekiem. Katrā numurā lasāmas viņa kritikas par iznākušām grāmatām, jaunāko grāmatu apskati, piemiņas vārdi jubilāriem un aizgājušiem rakstniekiem, vietējās un cit-tautu hronikas ziņas un dažādas piezīmes rakstnieku literārā mantojuma saglabāšanas lietā. Mēnešraksta veidošanā, piesaistot plašu

Kārlis Egle

līdzstrādnieku loku, tika savākts ļoti bagāts literatūrvēsturisks un bibliogrāfisks fakto materiāls, kas deva un vēl ilgi dos kultūras un literatūras pētniekiem diezgan sīku literārās dzīves pārskatu. Ļoti vērtīgas ir Rūdolfa Blaumaņa, Ausekļa, Georga Brandesa, brāļu Kaudzišu, Friča Brīzemnieka, Krišjāņa Valdemāra, Teodora Zeiferta un citu literātu vēstules, kuras publicētas žurnālā pirms to nodošanas Misiņa bibliotēkai. Interesantas un nozīmīgas ir Apsešdēla, Antona Austrīņa, Arvīda Blaumaņa, Linarda Laicena, Līgotņu Jēkaba, Karlfīnes Kraukles-Damrozes, Augusta Saulieša un citu rakstnieku un literatūras darbinieku atmiņas.

Plašākus apcerējumus par dažādām tēmām snieguši Ernests Blese, Zenta Mauriņa, Jūlijs Vecozols, Edgars Sūna, Arveds Švābe, Pēteris Ērmanis, Rūdolfs Egle, Jānis Veselis,

Kārlis un Elmīra Egles 20. g. sākumā

Visvaldis Peņģerots, Teodors Celms, Jānis Misiņš, Teodors Zeiferts un daudzi citi rakstnieki, valodnieki, vēsturnieki un mākslas zinātnieki.

Bagātīgs un daudzpusīgs materiālu klāsts lasāms Grāmatniecības sadaļā. Tajā publicētas ne tikai Bibliotēku padomes instrukcijas, Latvijas bibliotekāru biedrības statūti un ziņas par Latvijas bibliotekāru kongresiem, par pirmo Latvijas, Igaunijas un Lietuvas bibliotekāru konferenci, par Grāmatnieku kongresu un Rīgas pilsētas bibliotēku, bet arī ziņas par bibliotēkām Čehoslovākijā, Amerikā, Igaunijā, Varšavā,

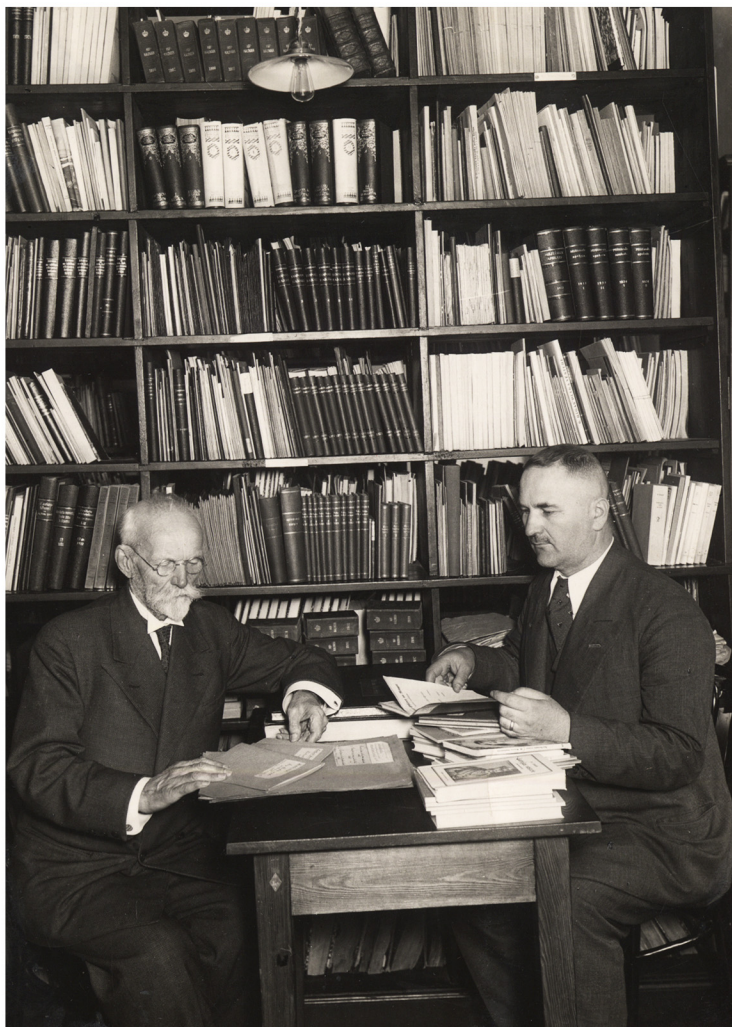
Vinē un citur. Interesentiem nozīmīgas ir sestajā starptautiskajā bibliogrāfiskajā konferencē Briselē 1927. gadā pieņemtās rezolūcijas; Rīgas bibliotekāres piezīmes par otro Eiropas Ziemeļu valstu bibliotekāru konferenci; ziņojums par starptautisko bibliotēku un bibliogrāfijas komiteju un pirmo starptautisko bibliotekāru un bibliogrāfu kongresu Romā un Venēcijā 1929. gada vasarā un citi apskati.

Lasītāji tika iepazīstināti ar vēsturnieka Alfrēda Bīlmaņa sagatavoto pārskatu par 1925. un 1926. gadā svešvalodās — vācu, angļu, franču un citās — iznākušajām grāmatām par Latviju.

Visu žurnāla numuru tēmām cauri visas grāmatu izdevēja Jāņa Rapas 1923. gadā rakstā "Mūsu grāmatniecība ceļa jūtīs" paustās domas: "Grāmata ir un paliek īstā tautas augstskola, kura pieejama katram, neatraujoties no sava tiešā darba un uzdevuma. [...] Sekosim vecajām kultūras tautām un mācīsimies no tām pabalstīt savu kultūru un grāmatniecību. Mūsu inteliģences un kultūras pazīme lai nebūtu tikai materiālā kultūra, bet gan pirmā vietā garīgā, kas iemiesota grāmatā."¹⁸

Divdesmito gadu sākumā, strādājot pie bibliogrāfijas un citiem materiāliem latviešu rakstnieku autobiogrāfiju krājumam "Atziņas" (1–3, 1923–1924), Kārlis Egles pats pārliecinājās, "cik trūcīga, cik bēdīga mūsu speciālā, īpaši bibliogrāfiskā literatūra"¹⁹. Tas vēl vairāk pārliecināja, ka nepieciešams veidot ne tikai atsevišķu rakstnieku, bet arī pilnīgu izdoto darbu bibliogrāfiju, lai varētu gan paši orientēties savā grāmatu bagātībā, gan arī citiem parādīt, ka latviešu grāmatniecība var līdzvērtīgi pastāvēt blakus lielo tautu kultūrai.

Nenovērtējama ir mēnešrakstā ievietotā bibliogrāfu Augusta Ģintera un Voldemāra Caunes sastādītā bibliogrāfija decimālsadalījumā par jaunākajiem latviešu izdevumiem no 1922. gada līdz 1931. gada novembrim.

*Jānis Misiņš
un Kārlis Egle
1935. g. 19.
septembrī,
Rīgā,
Torņa ielā 3/5*

1925. gada otrajā numurā redakcija paziņoja: "Ar šo gadu pārejam uz praktisko bibliogrāfiju, lai vairāk dotu iespēju ieinteresētiem biļetenus izmantot ikdienas vajadzībām. Literāriski nevērtīgie izdevumi, kā arī tīri lokāla rakstura drukas darbi biļetenā vairs netiks ņemti. Izdevumu grupēšanā ieturēts vienkāršotas decimālklasifikācijas princips, labākas pielietošanas dēļ izceļot daiļliteratūru pirmā vietā."²⁰

Apbrīnojami, ka bibliogrāfijā aprakstītas

visas vērtīgākās jaunās iznākušās grāmatas katros divos mēnešos. Tas ir liels, rūpīgs darbs. Tādējādi var uzzināt ne tikai to, kādas un cik grāmatas iznāca attiecīgajā gadā, bet arī to, kurā mēnesī tās izdeva. Līdz ar to tika sniegts pilnīgs pārskats par attiecīgā laikā drukāto.

1926. gadā vairākos numuros pirmo reizi tika publicēta Jāņa Misiņa sastādītā Krišjāņa Valdemāra darbu bibliogrāfija.

Interesentiem nozīmīgu informāciju deva

1927. gada sestajā numurā publicētais Rīgas antikvariātos esošo grāmatu saraksts.

Žurnālu "Latvju Grāmata" var uzskatīt par vienu no latviešu bibliogrāfijas un grāmatniecības zinātnes aizsācējiem.

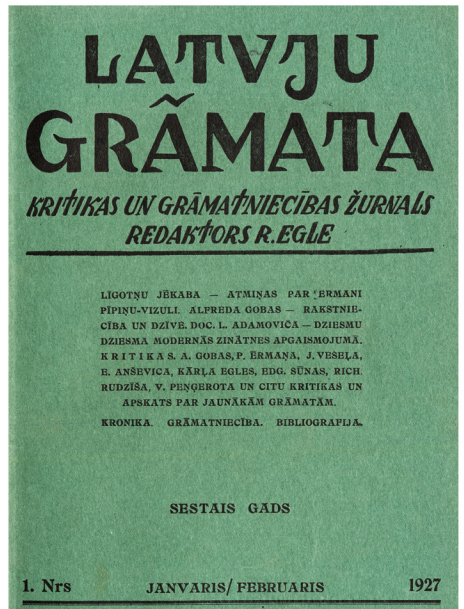
"Latvju Grāmata" vēl joprojām ir vienīgais latviešu bibliogrāfijas un literatūras kritikas žurnāls, kas veltīts tikai šīm tēmām. Kā nozīmīgs latviešu literatūras vēstures, kritikas un bibliogrāfijas izdevums tas savu vērtību nav zaudējis arī šodien. Mēnešraksts dod ļoti bagātīgu materiālu klāstu un diezgan sīku sava laika literārās dzīves pārskatu mūsdienu kultūras vēsturniekiem un literatūras pētniekiem.

Vēres

- ¹ Rūdolfa Egles vēstule Kārlim Eglem. LABR. K. Egles f. 626., 7 (R8410).
- ² Egle, K. Atmiņas par Ansi Gulbi. LABR. K. Egles f. 712., 2. 5. lpp. (R8547).
- ³ Virza, E. Latviešu tagadējā rakstniecība. *Brīvā Zeme*. 1922. Nr. 208. (16. sept.) 5. lpp.
- ⁴ Kārļa Egles vēstule tēvam. LABR. K. Egles f. 632., 25. (R8416).
- ⁵ Kārļa Egles vēstule tēvam. LABR. K. Egles f. 632., 27. (R8416).
- ⁶ Elmīra Egle (09.02.1895.–09.04.1979.), bibliogrāfe, redaktore; Kārļa Egles sieva.
- ⁷ Kārļa Egles vēstule tēvam. LABR. K. Egles f. 632., 28. (R8416).
- ⁸ Saruna ar Kārlī Eglī par "Latvju Grāmatu" 1970. g. 10. jūnijā. LABR. K. Egles f. 896., 4 (R8846).
- ⁹ *Latviešu periodika*. 3 sēj. 1. d. Rīga: Zinātne, 1988. 376. lpp.
- ¹⁰ Karulis, K. "Latvju Grāmatas" piecdesmit gadu. *Karogs*. 1972. Nr. 9. 164. lpp.
- ¹¹ Kārļa Egles vēstule vecākiem. LABR. K. Egles f. 633., 10 (R8417).
- ¹² Turpat.
- ¹³ *Latvju Grāmata*. 1931. Nr. 5./6. (decembris) 227. lpp.
- ¹⁴ Sudrabkalns, J. "Latvju Grāmata". *Latvijas*

Kārlis Egle

"Latvju Grāmata" Nr.1 1927. g.

- Vēstnesis*. 1923. Nr. 30. (7. febr.) 4. lpp.
- ¹⁵ Virza, E. Mūsu žurnāli un periodiskie izdevumi. *Brīvā Zeme*. 1924. Nr. 261. (15. nov.) 5. lpp.
- ¹⁶ Unāms, Ž. Mūsu žurnāli — "Latvju Grāmata". *Latvis*. 1929. Nr. 2309. (5. jūl.) 8. lpp.
- ¹⁷ Sudrabkalns, J. Saruna par žurnāliem. *Pēdējā Brīdī*. 1930. Nr. 27. (2. febr.) 10. lpp.
- ¹⁸ Rapa, J. Mūsu grāmatniecība ceļa jūtīs. *Latvju Grāmata*. 1923. Nr. 11/12 (novembris/decembris) 60. lpp.
- ¹⁹ Egle, K. *Manas atziņas*. Rīga: Liesma, 1980. 89. lpp.
- ²⁰ *Latvju Grāmata*. 1925. Nr. 2. (marts/aprīlis) 148. lpp.

SIGNIFICANT SOURCE FOR THE LATVIAN STUDIES (LETONICS): BIBLIOGRAPHER KĀRLIS EGLE AND THE MAGAZINE *LATVJU GRĀMATA* [LATVIAN BOOK] (1922–1931)

Gunta Jaunmuktāne

Summary

Key words: *sources of Latvian Studies, Ansis Gulbis, Rūdolfs Egle, Kārlis Egle, Latvju Grāmata*

The magazine *Latvju Grāmata* [Latvian Book] (1922–1931) was the first monthly of critique, book publishing and bibliography in Latvian. During its ten years of existence, it successfully reflected not only a vast number of issues concerning the book publishing of Latvian and foreign books of that time but also compiled and published for the first time many cultural history materials on Latvian cultural workers and on the development of history. In the monthly, reviews and critical essays were published on newly published books; general articles on literature, its history and theory; writers' biographies, letters, notes; articles on bibliography and book art; language studies; reviews on important works of art of other peoples; a wide chronicle of the Latvian and foreign literary life; chronicle of the stage and art; bibliography of the new publications; news on Latvians and Latvia in foreign languages; reviews on book industry, conferences, and other issues. The managing editor of the magazine was the specialist in literature and translator Rūdolfs Egle (29.04.1889–17.12.1947), but the main and at times even the only performer of the editorial work was his brother bibliographer, literary historian and translator Kārlis Egle (02.06.1887–25.06.1974).